

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
3 КУРСУ «ГЕОГРАФІЯ» 7 КЛАС (НУШ)
(70 годин на рік, 2 години на тиждень)

за модельною навчальною програмою «Географія. 6-9 класи»

для закладів загальної середньої освіти (автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Сovenко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.)

Відповідно до підручника «Географія. 7 клас» (автори Тетяна Гільберг, Андрій Довгань, Валерій Сovenко)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасна географічна освіта має викликати в учнів цікавість і захоплення світом та його людьми і ці почуття мають залишитися з ними на все життя. Навчання має надати учням знання про різноманітні місця, людей, ресурси, природне і людське середовище, а також глибоке розуміння основних фізичних і суспільних процесів на Землі. Географічні компетентності забезпечують формування в учнів просторової уяви та мислення, пояснюють, як природні та суспільні об'єкти, явища і процеси на Землі в різних масштабах формуються, взаємопов'язані та змінюються з часом.

У ст. 12 Закону України «Про освіту» задекларовано завдання формування ключових компетентностей, одна з яких – компетентність у галузі природничих наук. Вона передбачає формування наукового світогляду, здатність і готовність застосовувати відповідний комплекс наукових знань і навичок для пояснення світу природи, набуття досвіду дослідження навколишнього середовища та формулювання достовірних висновків на основі отриманої інформації, розуміння змін, зумовлених людською діяльністю та відповідальність за наслідки такої діяльності.

Засадничий принцип навчання – це принцип життєвої доцільності і прикладної функціональності. Для успішної повсякденної діяльності сьогодні замало знань і умінь, необхідно зосереджувати свої зусилля на конкретних завданнях, виявляти проблему, вести самостійний чи спільний пошук способів її розв'язання, брати на себе відповідальність за результати дій і вчинків.

Навчальна програма курсу «Географія» дозволяє реалізувати це завдання. Зміст навчання спрямований на вироблення практичних навичок та раціональної поведінки учнів. Програма сприяє формуванню в учнів як ключових і предметної (географічної) компетентностей так і наскрізних умінь. Програма розроблена відповідно до модельної навчальної програми «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Сovenко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.), вимог Державного стандарту базової середньої освіти з урахуванням вікових, загальнонавчальних і психологічних особливостей учнів. Зміст навчальних занять, методи роботи спрямовані на формування відповідальності учня за власні вчинки, виховання почуття обов'язку, толерантності, прагнення до пізнання й істини, наполегливості, ощадливості, працьовитості,

екологічної свідомості. Вони також сприяють виявленню конструктивної активності, формуванню відповідальності за прийняття виважених рішень під час власної і групової діяльності, усвідомленню значення набутих компетентностей для успішної самореалізації, усвідомленню залежності добробуту й успіху від рівня опанування здобутками сучасної науки і техніки, обстоюванню важливості ощадливого та раціонального використання ресурсів тощо.

Сучасна шкільна географія інтегрує одночасно природничі (фізична географія), громадянські (соціальна й економічна географія) та інформаційно-технічні (картографічна складова) галузі знань.

Мета програми – формування в учнів/учениць предметної географічної та розвиток усіх ключових компетентностей.

Для цього, мають бути реалізовані наступні завдання:

- засвоєння знань про основні географічні поняття, закономірності розвитку, взаємозв'язки між природними компонентами, природокористування та навколишнє середовище;
- формування умінь використовувати різні джерела географічної інформації – картографічні, статистичні, геоінформаційні ресурси – для пошуку, інтерпретації і демонстрації різноманітних географічних даних;
- застосування географічних знань для пояснення та оцінювання процесів і явищ у природі;
- розвиток пізнавального інтересу, інтелектуальних, пізнавальних, дослідницьких, творчих, комунікативних та підприємницьких здібностей учнів у процесі географічних спостережень, вирішення проблемних завдань, самостійного здобуття нових знань із географії;
- формування здатності й готовності до використання географічних знань і вмінь у повсякденному житті для соціально відповідальної поведінки у навколишньому середовищі, його збереження, адаптації до умов проживання на певній території; самостійного оцінювання рівня впливу людини на природу, безпеки довкілля як сфери життєдіяльності людини; вирішення конкретних практичних завдань;
- виховання екологічної культури, національної свідомості та почуття патріотизму, толерантного ставлення до інших народів, поваги до природних і культурних цінностей різних регіонів і країн світу;
- формування навичок отримання і застосування інформації у процесі ухвалення життєво важливих рішень;
- набуття досвіду різноманітних форм діяльності (індивідуальної і колективної), досвіду пізнання й самопізнання;
- формування системи цінностей, обачливої екологічної поведінки, культури, здорового способу життя.

Цей курс реалізує діяльнісний, компетентнісний, особистісно орієнтований, дослідницький, рефлексивний, проблемно-ситуативний та інші підходи до навчання.

Реалізація завдань навчальної програми сприяє формуванню в учнів ключових компетентностей та наскрізних умінь, зокрема:

- вільне володіння державною мовою:

- використовувати україномовні джерела для здобуття географічної інформації;
- описувати в усній чи письмовій формі та аналізувати дослідження мовою географічної науки, ефективно комунікувати в групі у процесі обговорення із розв'язання навчальних проблем,
- пояснювати інформацію, подану на географічних картах, картосхемах, таблицях, діаграмах, графіках;
- поповнювати активний словник науковою термінологією українською мовою;
- цінувати здобутки учених-географів;
- виявляти зацікавленість у популяризації географічної науки рідною мовою;
- сприймати географічні поняття і терміни в усних чи письмових текстах іноземними мовами;
- використовувати навчальні іншомовні джерела для здобуття географічної інформації;

- математична компетентність:

- оперувати математичними поняттями і величинами під час характеристики природних об'єктів, явищ та процесів;
- розв'язувати проблеми географічного змісту за допомогою математичних методів та моделей;
- оцінювати доцільність математичних методів у розв'язанні навчальних і життєвих ситуацій;

- компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій:
 - досліджувати природу самостійно чи в групі та презентувати результати досліджень;
 - проводити та фіксувати результати спостережень;
 - здійснювати вимірювання та оцінювати їх точність;
 - установлювати причинно-наслідкові зв'язки;
 - цивілізовано взаємодіяти з природою;
- інноваційність:
 - описувати тенденції розвитку природничих наук, техніки і технологій, генеруючи та втілюючи нові ідеї в географічних моделях, розробках проєктах;
 - підтримувати конструктивні ідеї інших осіб, сприяти їх реалізації;
- екологічна компетентність:
 - визначати й аналізувати проблеми довкілля в географічному аспекті;
 - відповідально та ощадно використовувати природні ресурси;
 - усвідомлювати наслідки, пов'язані зі станом довкілля;
 - оцінювати власні дії у природі з позицій безпеки життєдіяльності на принципах сталого розвитку суспільства;
- інформаційно-комунікаційна компетентність:
 - знаходити, обробляти, зберігати інформацію географічного змісту та створювати цифровий контент;
 - перетворювати цю інформацію з одного виду на інший з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;
 - досліджувати довкілля за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
 - критично оцінювати інформацію географічного змісту, отриманої з різних джерел;
 - дотримуватися принципів академічної доброчесності;
- навчання впродовж життя:
 - бажання вдосконалювати свої здібності та поповнювати знання;
 - формувати розуміння необхідності географічної компетентності для вибору професії та досягнення успіху в житті;
 - розвивати особистісний потенціал у процесі дослідницької і творчої діяльності;
 - усвідомлення значення самоосвіти для особистісного розвитку;
- громадянські та соціальні компетентності:
 - поширювати важливу інформацію географічного змісту;
 - брати участь у розв'язанні локальних проблем довкілля і залучати до цього громаду, обстоювати власну позицію щодо прийняття рішень у справі збереження та охорони довкілля;
 - визнання альтернативності думок і поглядів на проблеми, дотримання принципів демократії під час їх розв'язання;
 - співпрацювати в групі під час розв'язання проблем, досліджень природи;
 - усвідомлювати і переконувати інших у пріоритетності збереження здоров'я в інформаційному і технологічному суспільстві;
 - оцінювати вплив досягнень географічної науки на добробут і здоров'я людини;
- культурна компетентність:
 - застосовувати досягнення географічної науки для втілення мистецьких ідей;
 - пояснювати природничо-наукове підґрунтя різних видів мистецтва;
 - усвідомлення значення географічної науки як складника світової культури;

- підприємливість та фінансова грамотність:

- генерувати, презентувати та реалізовувати ініціативи географічного характеру, спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї у процесі виконання проєктів і корисних для громади ініціатив;
- готовність брати відповідальність за прийняті рішення;
- пояснювати ефективність заощадження природних ресурсів та інвестування в природоохоронну діяльність;
- обчислювати економічний ефект ініціатив і діяльності, пов'язаних з реалізацією прикладних географічних завдань.

Реалізація навчальної програми курсу «Географія» сприятиме формуванню в учнів/учениць наскрізних умінь, а саме:

- читати з розумінням, висловлювати припущення, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту;
- висловлювати власну думку в усній і письмовій формі;
- критично і системно мислити, визначаючи характерні ознаки фінансових явищ, подій їх взаємозв'язків; уміння аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, розпізнавати спроби маніпулювання економічними даними, оцінювати надійність джерел достовірності інформації;
- логічно обґрунтовувати власні судження і висновки;
- діяти творчо, ініціативно, креативно, продукувати нові ідеї, уміти їх випробовувати;
- конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, що дозволяють розв'язувати проблеми на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з урахуванням можливих ризиків та наслідків;
- співпрацювати з іншими, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

Зміст програми курсу «Географія» представлений взаємопов'язаними розділами, які об'єднують теми, очікуваними результатами та видами навчальної діяльності, що є засобом формування в учнів географічної компетентності.

Структура курсу підпорядкована певній логіці, яка спирається на основні принципи пізнання, а саме:

- 🌐 науковості;
- 🌐 доступності навчання;
- 🌐 зв'язку з життям;
- 🌐 свідомості й активності учнів у навчанні;
- 🌐 навчанні через діяльність.

У 7 класі курс «Географія» охоплює 4 розділи.

Розділ I. «Картографічне зображення Землі» знайомить учнів з темами «Карти материків та океанів», «Географічні координати» та «Відстані на карті», які спрямовано на формування умінь користування картографічними джерелами інформації про природу материків і океанів.

Розділ II. «Головні закономірності формування природи материків та океанів» передбачає ознайомлення з темами: «Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини», «Клімат», «Природні комплекси Землі», «Розселення людей на материках».

Розділ III. «Природа материків» охоплює теми: «Африка», «Австралія», «Південна Америка», «Антарктида», «Північна Америка» та «Євразія».

Розділ IV. «Природа океанів» знайомить учнів з темами: «Океани полярних широт», «Тихий океан, Атлантичний океан, Індійський океан».

Географія у 7 класі є логічним продовженням курсу географії, що вивчався у 6 класі. Головною метою вивчення географії у 7 класі є формування географічних знань про природу материків та океанів, їхню цілісність і диференціацію природних умов. Водночас розширюються

знання про географічну оболонку та її компоненти. Зміст курсу створює необхідну основу для розуміння учнями ролі географічної оболонки в житті людей і впливу суспільства на природні умови.

Особливістю шкільного курсу «Географія» є те, що він передбачає формування компетентностей, які зазначені як у природничій освітній галузі Державного стандарту базової середньої освіти, так і в інших, а саме: громадянській та історичній, математичній; інформатичній, технологічній, соціальній і здоров'язбережувальній. Він має чітку практичну спрямованість, що реалізується під час проведення досліджень, виконання практичних робіт і вправ, створення моделей, розв'язання ситуативних, проблемних, аналітичних завдань, організацію екскурсій, роботу з навчальною й науково-популярною літературою, цифровими ресурсами тощо. Це спрямовано на розвиток наскрізних умінь: критично і системно мислити, висловлювати та логічно обґрунтовувати власну думку, творчо діяти, виявляти ініціативу, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми самостійно та у співпраці з іншими. У частині програми «Види навчальної діяльності» запропоновано орієнтовні методи, прийоми, ідеї, форми роботи. Тематика досліджень, проєктів, практичних та інших робіт може бути змінена вчителем у межах вивчення відповідної теми, враховуючи матеріально-технічне забезпечення, наявність власних дидактичних розробок, рівень підготовленості класу, інтереси дітей, регіональні особливості рідного краю тощо. Результати дослідження учнів/учениць учитель оцінює під час презентацій.

Вчитель має право самостійно розподіляти навчальний час для формування очікуваних результатів навчання Так з урахуванням здібностей і навчальних можливостей учнів, їх інтересів, для тематичного оцінювання, уроків систематизації та узагальнення, уроків-екскурсій, реалізації проєктної діяльності тощо.

Вивчення курсу «Географія» в базовій школі передбачає такі види оцінювання:

- поточне (формувальне) – під час вивчення теми (усне опитування, тестування, самостійні, практичні роботи, творчі роботи, дослідження, захист проєктів і власних (групових) досліджень тощо);
- підсумкове – наприкінці вивчення розділу або теми (усні та письмові роботи, тести, бесіди тощо).

Об'єктами перевірки й оцінювання є очікувані результати навчання, критеріями оцінювання– визначені Державним стандартом базової загальної середньої освіти орієнтири для оцінювання. Додатковими засобами стимулювання пізнавальної активності учнів є само- і взаємооцінювання. Оцінюючи результати навчальної діяльності учнів, необхідно враховувати рівень засвоєння теоретичних знань, сформованості практичних умінь, навичок та цінностей, досвід дослідницької і творчої діяльності.

Річну кількість годин на курс «Географія» визначає заклад освіти, в межах зазначеного у Типовому навчальному плані діапазону навчального навантаження, забезпечуючи при цьому умови досягнення результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено цією модельною навчальною програмою. У програмі не зазначено розподіл годин за темами. Учитель самостійновизначає час, необхідний для вивчення тем, зважаючи на умови функціонування навчального закладу і навчальні можливості учнів. Учитель також може обґрунтовано змінювати порядок вивчення окремих питань у межах одного класу. Це зроблено для того, щоб підтримати творчу ініціативу вчителів у відборі та розподілі навчального матеріалу відповідно до потреб, психолого-фізіологічного розвитку й досвіду учнів, сприяти розвитку педагогічної майстерності.

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності (орієнтовні/на вибір)
ВСТУП (1 год)		
- <i>розуміє</i> зміст понять «материк», «континент», «частина світу»; - <i>використовує</i> карту як джерело інформації; пояснює на конкретних прикладах та доводить практичне значення вивчення материків та океанів.	Як виглядає поверхня Землі на карті Материки, континенти, частини світу. Океани.	Практикум. Робота з фізичною картою світу Розпізнавання материків, океанів, частин світу за контурами й місцем на карті/глобусі. Робота з інформацією.

		Порівняння розмірів материків, частин світу, океанів. Користування моделями. Складання пазлів «Карта материків та океанів».
РОЗДІЛ І. КАРТОГРАФІЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ ЗЕМЛІ (8 год)		
Тема 1. Карти материків та океанів (2 год)		
- досліджує об'єкти і явища, зображені на географічній карті; - здійснює пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на глобусі та карті; - оцінює практичне значення знань про географічні карти; - взаємодіє в групі для розв'язання навчальної проблеми	Які бувають карти материків та океанів Карти материків, їхня класифікація за масштабом, просторовим охопленням, змістом і призначенням.	Робота у групі (парі). Класифікація карт. Дослідження. Визначення карт за змістом (тематикою). Робота з інформацією. Вибір інформації з тектонічної карти світу.
- розрізняє масштабні й позамасштабні умовні знаки; - використовує картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних картографічних досліджень; - використовує карту як джерело інформації; - пояснює на конкретних прикладах та доводить практичне значення карт для вивчення материків та океанів.	Чому використовують картографічну генералізацію та спотворення. Які є умовні знаки на картах Поняття про картографічну генералізацію та спотворення. Масштабні й позамасштабні умовні знаки на картах.	Робота з інформацією. Картографічна генералізація залежно від масштабу. Дослідження. Визначення спотворень площ на карті шляхом порівняння розмірів географічних об'єктів за допомогою сервісу thetruesize.com. Робота в групах (парах). Чи можна уникнути спотворень при побудові дрібномасштабних географічних карт? Практикум. Створюємо фізико-географічну карту світу.
Тема 2. Географічні координати (3 год)		
- розуміє зміст поняття «градусна сітка»; - пояснює відмінності між географічною широтою і географічною довготою; - досліджує об'єкти і явища, використовуючи географічні карти, моделі, зокрема й цифрові; - взаємодіє в групі для розв'язання навчальної проблеми; - добирає математичний апарат для розв'язання навчальних завдань.	Що таке градусна сітка Градусна сітка на карті	Робота з інформацією. Що таке паралелі і меридіани? Користування моделями. Як ведуть відлік від паралелей і меридіанів Складання схеми. Порівнюємо паралелі і меридіани
- розуміє зміст понять «географічна широта», «географічна довгота», «географічні координати»; - користується градусною сіткою для визначення географічних координат;	Як визначати географічну широту і довготу точки на карті Географічна широта і довгота точки на карті	Робота в групі/ парі. Де знаходиться ваш населений пункт? Робота з інформацією.

- <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань; - <i>оцінює</i> практичне значення знань про географічні координати		Знаходимо на фізичній карті світу паралелі і меридіани Працюємо з інформацією. Порівнюємо глобус і фізичну карту світу. Робота в групі/ парі. Обговорюємо градусну сітку.
- <i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень; - <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань; - <i>оцінює</i> практичне значення знань про географічні координати	Урок-практикум. Географічна широта і довгота точки на карті	Практикум. Визначення географічних координат. Робота з картографічною інформацією. Як визначити географічні координати в електронних картографічних сервісах?
Тема 3. Відстані на карті (3 год)		
- <i>використовує</i> градусну сітку й різні види масштабів для визначення відстаней на картах; - <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань; <i>знаходить, збирає і зберігає</i> географічні дані різних типів; - <i>використовує</i> карту та картографічні онлайн-сервіси для організації виконання навчальних задач.	Як виміряти відстані на карті за масштабом Вимірювання відстаней на карті: іменований, числовий і лінійний масштаб	Робота в групі/ парі. Перетворення масштабів Практична робота. Визначення протяжності (у кілометрах) материків із півночі на південь та із заходу на схід за допомогою масштабу на карті/глобусі
- <i>використовує</i> градусну сітку й різні види масштабів для визначення відстаней на картах; - <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань; <i>знаходить, збирає і зберігає</i> географічні дані різних типів; - <i>використовує</i> карту та картографічні онлайн-сервіси для організації виконання навчальних задач.	Як виміряти відстані між точками, що лежать на одному меридіані або паралелі в градусах і кілометрах Відстані між точками, що лежать на одному меридіані, на одній паралелі в градусах і кілометрах	Робота в групі/ парі. Закономірності відстаней на карті Дослідження. Розміри паралелей і меридіанів Практична робота. Визначення протяжності (у градусах і кілометрах) материків із півночі на південь та із заходу на схід за допомогою градусної сітки на карті/глобусі.
	Діагностична робота №1	
РОЗДІЛ II. ГОЛОВНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДИ МАТЕРИКІВ ТА ОКЕАНІВ (10 год)		
Тема 1. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини (3 год)		
- <i>розуміє</i> зміст поняття «геологічна ера»; - <i>упослідовнює</i> геологічні ери, епохи горотворення, тектонічні структури;	Як утворилися материки та океанічні западини	Робота з картами. Характеристика сучасної картосхеми літосферних плит. Робота з інформацією.

- <i>формулює</i> очікувані результати дослідження з геологічної історії Землі	Геохронологічна шкала: геологічні ери. Утворення материків та океанічних западин .	Геохронологічна шкала. Дослідження. Сліди історії Землі у гірських породах
- <i>розуміє</i> зміст понять «платформа», «область складчастості»; - <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тектонічну карту; - <i>здійснює</i> пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на геологічній карті	Що зображено на тектонічній карті світу Тектонічна карта світу. Платформи, області складчастості. Епохи горотворення	Практикум. Порівняння карти з картосхемою. Дослідження. Поширення материкової кори та площа суходолу. Робота з інформацією. «Сейсмічна активність та сейсмічні пояси Землі».
- <i>формулює</i> закономірності утворення основних форм земної поверхні, родовищ корисних копалин; - <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тектонічну фізичну карти; - <i>встановлює</i> на прикладах взаємозв'язки між тектонічною будовою, рельєфом, видами корисних копалин; - <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії	Які закономірності визначають особливості рельєфу та поширення корисних копалин на материках і в океанах Які закономірності визначають особливості рельєфу та поширення корисних копалин на материках і в океанах	Робота з інформацією. Порівняння тектонічної та фізичної карт. Визначення закономірностей утворення різних форм рельєфу. Дослідження. Чи можуть на місці гір утворюватися рівнини, а на місці рівнин – гори? Робота в групі. Презентація «Як сучасна наука пояснює походження та рух літосферних плит?»
Тема 2. Клімат (3 год)		
- <i>розуміє</i> зміст понять «кліматотвірний чинник», «повітряна маса», «тип клімату», «кліматичний пояс»; - <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; - <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії;	Від чого залежить клімат місцевості Кліматотвірні чинники. Закономірності зміни температури повітря і поверхневих вод океанів	Дослідження. Як і чому змінюється клімат Землі? Побудова хмари тегів «Клімат». Чи існує взаємозв'язок між поясами атмосферного тиску і кількістю опадів? Практична робота. Побудова кліматограми за наведеними в таблиці даними про середньомісячні температури повітря і середньорічну кількість опадів.
- <i>розуміє</i> зміст поняття «повітряна маса»; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про різні за властивостями повітряні маси для розв'язання запропонованої навчальної /життєвої проблеми;	Що таке атмосферна циркуляція та яке її значення Повітряні маси. Постійні вітри.	Моделювання. Процес утворення постійних та змінних вітрів. Робота з інформацією. Інтерактивна карта загальної циркуляції атмосфери за допомогою сервісу NullSchool

- <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб властивості повітряних мас використовуючи відповідну наукову термінологію;		
- <i>розуміє</i> зміст понять «тип клімату», «кліматичний пояс»; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб типи клімату, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про різні типи клімату для розв'язання запропонованої навчальної /життєвої проблеми;	Чому кліматичні пояси розміщені симетрично щодо екватора Кліматичні пояси і типи клімату Землі. Карта кліматичних поясів і типів клімату. Кліматограми. Глобальні зміни клімату	Практична робота. Позначення на контурній карті кліматичних поясів і характерних для них типів повітряних мас. Робота у групі для розв'язання проблем. 10 кроків для протидії зміні клімату Як змінюється світ через глобальні зміни клімату? Як акліматизуватися подорожуючому в різних кліматичних умовах?
Тема 3. Природні комплекси Землі (2 год)		
- <i>розуміє</i> зміст понять «широтна зональність», «вертикальна поясність»; - <i>характеризує</i> природні зони Землі, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя інформацію про природні зони для розв'язання запропонованої навчальної проблеми; - <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії	Чому спостерігається широтна зональність на материках і в океанах та вертикальна поясність у горах. Широтна зональність на материках і в океанах. Природні зони Землі Вертикальна поясність у горах.	Дослідження. Аналіз карти географічних поясів та природних зон з атласу. Практична робота. Позначення на контурній карті природних зон Землі. Проектна діяльність. Створення лепбуку/ буклету «Природні зони Землі»
- <i>розуміє</i> зміст понять «зональний природний комплекс», «азональний природний комплекс»; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя інформацію про аazonальні природні комплекси для розв'язання запропонованої навчальної проблеми; - <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії	Які є типи водних мас та аazonальні природні комплекси Типи водних мас. Аazonальні природні комплекси	Робота з інформацією. Створення схеми класифікації водних мас за глибиною. Практична робота. Характеристика природних комплексів своєї місцевості
Тема 4. Розселення людей на материках (2 год)		
- <i>розуміє</i> зміст поняття «розселення населення»; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб розселення людей на материках; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя відомості про розселення людей та карти шкільного атласу для пояснення впливу природних чинників на густоту населення;	Яка чисельність населення Землі Кількість населення Землі. Картодіаграма чисельності населення на материках. Густота населення.	Робота з інформацією. На яких широтах проживає найбільша кількість населення планети? Чому населення Землі розміщено нерівномірно? Аналіз зміни чисельності населення планети за останні два сторіччя. Розв'язування задач.

- <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження	Чому населення розміщується нерівномірно. Природні чинники розселення. Культурна самобутність корінних народів світу	Визначення середньої густоти населення на материках Дослідження. Як природні чинники впливають на густоту населення? Релігійні символи африканських масок. Практична робота. Створення картосхеми «Шляхи розселення людей на Землі»
	Діагностична робота №2	
РОЗДІЛ III. ПРИРОДА МАТЕРИКІВ (36 год)		
	Тема 1. Африка (7 год)	
- <i>знаходить і показує на картах</i> моря: моря: Середземне, Червоне; затоки: Гвінейська, Аденська; протоки: Мозамбіцька, Гібралтарська, Баб-ель Мандебська; острів Мадагаскар; півострів Сомалі; - <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; - <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; - <i>розуміє</i> зміст понять «тектонічний розлом»; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, використовуючи відповідну наукову термінологію;	Чому Африку називають континентом коротких тіней Географічне положення. Берегова лінія. Тектонічна будова, сучасні тектонічні процеси	Робота з інформацією. Візитівка Африки: клубок ідей. Он-лайн вікторина «Африка. Фізична карта». Робота у групі для розв’язання проблем. Які природні особливості формуються у зв’язку з перетином центра Африки екватором? Дослідження. Наслідки сучасних тектонічних процесів у межах Африкано-Аравійської літосферної плити. Як виник вулкан у межах платформи?
Урок –практикум	Практичні роботи: Визначення географічних координат крайніх точок, протяжності материка з півночі на південь та із заходу на схід за градусною сіткою і масштабом.	

	Позначення на контурній карті основних географічних об'єктів Африки.	
- розрізняє поняття «родовище корисних копалин» і «басейн корисних копалин»; - характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб рельєф, використовуючи відповідну наукову термінологію; - використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування рельєфу, родовищ корисних копалин; - знаходить і показує на картах гори: Атлас, Драконові, Капські; вулкан Кіліманджаро; нагір'я Ефіопське; плоскогір'я Східноафриканське; Сахарський і Гвінейський нафтогазоносні басейни;	Чому Африка багата на корисні копалини Рельєф. Корисні копалини	Дослідження Закономірності формування нафто-, газоносних басейнів в Африці. Чому Африка багата бокситами і мідними рудами? Практична робота. Позначення на контурній карті основних географічних об'єктів Африки.
- характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб клімат, використовуючи відповідну наукову термінологію; - порівнює екваторіальний і субекваторіальний клімат екваторіальних лісів, саван і пустель; - використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування типів клімату; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії;	Чому Африка найжаркіший материк Землі Загальні риси клімату	Робота у групі для розв'язання проблем. Які відмінності існують у однакових кліматичних поясах північної і південної півкуль в Африці. Практична робота. Порівняння екваторіального і субекваторіального клімату Африки за кліматичними діаграмами.
- знаходить і показує на картах річки: Ніл, Конго, Нігер, Замбезі, Оранжева; озера: Вікторія, Танганьїка, Ньяса; водоспад Вікторія; - характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб внутрішні води, використовуючи відповідну наукову термінологію; - використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей мережі річок, озерних улоговин; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії;	Як Африка забезпечена водними ресурсами Води суходолу	Робота з інформацією. Роль Д. Лівінгстона у дослідженні водних об'єктів материка. Робота у групі для розв'язання проблем. Чому найбільші і найглибші озера утворилися на сході Африки? Практичні роботи. Оцінка впливу рельєфу та клімату на формування річкової мережі і режим річок. Позначення на контурній карті основних водних об'єктів Африки.

- <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні зони Африки, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>знаходить</i> і показує на картах пустелі: Сахара, Наміб, Калахарі відповідно до навчального завдання; - досліджує об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - <i>порівнює</i> червоні й червоно-бурі ґрунти, рослинний і тваринний світ екваторіальних лісів, саван і пустель; - <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії;	Які особливості розміщення природних зон Африки Природні зони	Дослідження. Чи є ґрунти в Сахарі? Робота з інформацією. Встановлення подібності і відмінності в описах червоних і червоно-бурих ґрунтів. Проектна діяльність. Природні зони Африки: фотосафарі найбільшими національними парками материка
- <i>пояснює</i> як географічне положення (щодо тектонічних структур, великих форм рельєфу, басейнів корисних копалин) впливає на спосіб життя та світогляд людей - <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії;	Що вплинуло на розселення африканського населення на материку Розселення населення на материку Основні екологічні проблеми	Робота у групі для розв'язання проблем. Як зупинити опустелювання саван
	Діагностична робота №3	
	Тема 2. Австралія (6 год)	
- <i>знаходить і показує на картах</i> різного масштабу: моря: Коралове, Тасманове; затоки: Карпентарія, Велика Австралійська; острови: Тасманія, Великий Бар'єрний риф; півострів Кейп-Йорк;	Які особливості географічного положення Австралії Географічне положення. Відкриття материка європейцями	Робота з інформацією. Візитівка Австралії: клубок ідей. Вікторина «Австралія. Фізична карта» Практична робота. Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Австралії.
- <i>розуміє</i> зміст поняття «кристалічний щит», «осадовий чохол»; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф, Австралії, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>знаходить і показує на картах</i> різного масштабу: Західно-Австралійське плоскогір'я; Центральну низовину; гори: Великий Вододільний хребет (г. Косцюшко); - <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії. - <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти;	Чому в Австралії переважають рудні корисні копалини Взаємозв'язок тектонічної будови, форм поверхні, основних родовищ корисних копалин на материку	Дослідження. Чому в Австралії немає діючих вулканів? Де на материку й чому є кам'яновугільні басейни, родовища бокситів, залізних руд? Практична робота. Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Австралії.

- характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб клімат, води Австралії, використовуючи відповідну наукову термінологію; - порівнює тропічний морський і тропічний пустельний клімат на материку, пустельні ландшафти Австралії й Африки; - знаходить і показує на картах різного масштабу: річки: Муррей, Дарлінг; озеро Ейр; - створює самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження;	Чому Австралія найсухіший материк Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Поверхневі та підземні води материка	Моделювання. Схема руху повітряних мас, що впливають на клімат Австралії. Практичні роботи. Порівняння тропічного пустельного і тропічного морського типів клімату за кліматичними діаграмами. Порівняння клімату південної частини Африки і Австралії Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Австралії.
- характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб рослинний і тваринний світ Австралії, використовуючи відповідну наукову термінологію; - використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування рельєфу, родовищ корисних копалин, типів клімату, мережі поверхневих і запасів підземних вод, зональних природних комплексів; - знаходить і показує на картах різного масштабу: пустелі: Велика Піщана, Велика пустеля Вікторія відповідно до навчального завдання; - досліджує об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти;	Які особливості органічного світу Австралії. Особливості рослинного і тваринного світу материка, природні зони	Дослідження. Чому в Австралію заборонено ввозити тварин і рослини? Робота з інформацією. Ендеміки Австралії. Порівняння пустель Австралії і Африки.
- досліджує об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Яке населення проживає в Австралії Заселення материка, природні чинники розселення. Основні екологічні проблеми	Дослідження. Чому Австралія малозаселений материк? Які природні чинники зумовили розселення людей на материку? Робота в групі для розв'язання проблем. Як австралійців забезпечити прісною водою? Проектна діяльність. Фотоколаж «Природні об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Австралії». Подорож в Австралію: рекомендації мандрівникам.
	Діагностична робота №4	
Тема 3. Південна Америка (7 год)		

Учень/учениця: - <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу: Карибське море; затоку Ла-Плата; протоки: Магелланова, Дрейка; острови: Вогняна Земля, Галапагоські - відповідно до навчального завдання; - <i>бере активну участь у комунікації</i>, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії	Яке географічне положення Південної Америки. Географічне положення. Відкриття материка європейцями. Природні зони.	<i>Створення візитівки.</i> Південної Америки: клубок ідей. <i>Робота в групі.</i> Подорож над материком. <i>Практична робота.</i> Визначення географічних координат крайніх точок, протяжності материка з півночі на південь та із заходу на схід за градусною сіткою і масштабом. Позначення на контурній карті основних географічних об'єктів Південної Америки. <i>Дослідження.</i> Спільні й відмінні риси в географічному положенні Південної Америки й Африки. <i>Створення презентації</i> «Дослідження Південної Америки»
- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу: рівнини: Амазонська, Орінокська, Ла-Платська низовини, Бразильське, Гвіанське плоскогір'я; гори Анди (г. Аконкагуа); вулкани: Чімборасо, Льюльяйльяко відповідно до навчального завдання; - <i>встановлює</i> послідовність формування тектонічних структур материка; - <i>досліджує</i> особливості тектонічної будови та рельєфу материка, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф та корисні копалини Південної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя інформацію про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування рельєфу, родовищ корисних копалин	Які особливості тектонічної будови та рельєфу Південної Америки. Материк на тектонічній карті: історія формування. Взаємозв'язок тектонічної будови, форм поверхні, родовищ корисних копалин.	<i>Робота з картами.</i> «Південна Америка. Фізична та тектонічна карти». <i>Дослідження.</i> Використання руд людиною. <i>Встановлення закономірностей</i> утворення і поширення корисних копалин у Південній Америці. <i>Дослідження.</i> Утворення форм рельєфу на прикладі географічних об'єктів Південної Америки. <i>Практикум.</i> Створення топонімічного словника географічних об'єктів Південної Америки
- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу кліматичні пояси відповідно до навчального завдання;	Чому Південна Америка - найвологіший материк світу. Загальні риси клімату. Чинники формування типів клімату в межах кліматичних поясів.	<i>Встановлення взаємозв'язків і закономірностей.</i> Вплив течій на клімат материка <i>Дослідження.</i> Вплив рельєфу на клімат материка.

- досліджує кліматичні особливості материка, використовуючи кліматичні карти, зокрема й цифрові; - характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб клімат Південної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; - використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування берегових пустель; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії		<i>Робота в групі.</i> Аналіз кліматичної карти Південної Америки. <i>Робота з інформацією.</i> Визначення типів клімату Південної Америки за кліматичними діаграмами.
- знаходить і показує на картах різного масштабу: річки: Амазонка, Парана, Оріноко; водоспади: Анхель, Ігуасу; озера: Маракайбо, Тітікака відповідно до навчального завдання; - досліджує водні об'єкти Південної Америки, використовуючи фізичну карту материка; - характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб внутрішні води Південної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; - використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування річкових басейнів материка; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії	Які особливості вод суходолу Південної Америки. Річки та озера Південної Америки	<i>Робота з інформацією.</i> Особливості розміщення на материк басейнів річок Тихого та Атлантичного океанів. <i>Дослідження.</i> Визначення за фізичною картою Південної Америки умов утворення водоспадів. <i>Дослідження</i> водного режиму річок Парани та Нілу. <i>Робота з інформацією.</i> Характеристика річок Південної Америки. <i>Встановлення взаємозв'язків та закономірностей.</i> Як утворився водоспад Анхель? Визначення географічних координат об'єктів материка. <i>Практична робота.</i> Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Південної Америки
- знаходить і показує на картах різного масштабу: савану, пампу, пустелю Атакама відповідно до навчального завдання; - досліджує об'єкти і явища, що характерні для природних комплексів материка;	У чому особливість природних зон Південної Америки. Амазонія – цілісний природний комплекс. Вертикальна поясність в Андах.	<i>Робота з картою.</i> Характеристика природних зон Південної Америки. <i>Робота в групі.</i> Підбір фактів на підтвердження тези, що гілея – це найбагатша за видовим складом природна зона на Землі.

- <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб рослинний і тваринний світ Південної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>порівнює</i> ландшафти південних країн Африки, Австралії, Південної Америки; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування природних комплексів на рівнинах і в Андах; - <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії		<i>Робота з інформацією.</i> Припущення, яка гора в Південній Америці має найбільш яскраво виражену висотну поясність. <i>Встановлення взаємозв'язків та закономірностей</i> зміни рослинного і тваринного світу у горах. <i>Дослідження.</i> Вплив ізольованості материка на видовий склад рослин і тварин. <i>Практична робота.</i> Характеристика природної зони Південної Америки
- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу найбільші країни материка, відповідно до навчального завдання; - <i>досліджує</i> процеси і явища, що характерні для розселення населення; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб населення материка, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної	взаємодії Що вплинуло на розселення людей на материку. Розміщення населення на материку. Країни Південної Америки Екологічні проблеми.	<i>Робота з картосхемою</i> «Офіційні мови Південної Америки». <i>Встановлення взаємозв'язків та закономірностей</i> розміщення населення на материку. <i>Практична робота.</i> Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Південної Америки. <i>Дослідження</i> контрастів, характерних для природи Перу. Якими природними багатствами володіє ця країна? <i>Робота в групі.</i> Які екологічні проблеми материка можуть стати глобальними проблемами світу? Можливості вирішення екологічних проблем у Південній Америці.
	Діагностична робота №5	
	Тема 4. Антарктида (2 год)	
Учень/учениця: - <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу і різних проєкцій Антарктичний півострів, моря Ведделла, Росса, масив Вінсон, вулкан Еребус, антарктичну станцію «Академік Вернадський»;	У чому унікальність географічного положення та рельєфу Антарктиди Географічне положення. Історія відкриття. Подвійний рельєф.	<i>Візитівка Антарктиди:</i> клубок ідей. <i>Дослідження:</i> Визначення за фізичною картою світу навчального атласу відстані від Антарктиди до інших материків. Походження назви материка та Антарктики. <i>Робота з атласом:</i> нанесення на контурну карту номенклатури материка.

- досліджує об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові;		Особливості географічних карт материка. Експедиції Р. Амундсена та Р. Скотта. Опис підлідного рельєфу Антарктиди за картою. Моделювання: Як сформувався покривний льодовик в Антарктиді?
- характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб рельєф, клімат, льодовиковий покрив, рослинний і тваринний світ Антарктики, використовуючи відповідну наукову термінологію; - порівнює підлідний рельєф і поверхню льодовика, природу антарктичних і тропічних пустель; використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення особливостей клімату, органічного світу Антарктиди, ведення наукової діяльності; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Чим унікальна природа Антарктиди Антарктичний клімат. Водні ресурси. Унікальність природи антарктичних пустель та антарктичних оазисів. Наукові дослідження в Антарктиці.	Робота з кліматичною картою світу, визначення середньої температури повітря у січні і липні, які спостерігаються на узбережжі Антарктиди. Дослідження. Визначення за кліматограмами типу клімату Розв'язання проблеми: Чому в Антарктиді розташовані зони посиленої охорони і зони першочергового захисту в районах підвищеного наукового інтересу? Робота з атласом. Позначення на контурній карті номенклатури Практична робота. Порівняння природи антарктичних та африканських пустель і оазисів: спільні та відмінні риси. Туристична подорож в Антарктиду: як дістатися, що подивитися? Робота у групі для розв'язання проблем: Використання природних багатств Антарктиди – заборонити чи дозволити? Проектна діяльність. Розроблення проекту антарктичної наукової станції: розміщення, облаштування, обладнання, напрями наукових досліджень.
Тема 5. Північна Америка (7 год)		
- знаходить і показує на картах різного масштабу затоки: Гудзонова, Мексиканська, Каліфорнійська, Аляска; острови: Гренландія, Ньюфаундленд, Великі Антильські (Куба, Гаїті, Ямайка), Малі Антильські, Канадський	Яке географічне положення Північної Америки Географічне положення. Берегова лінія. Відкриття та освоєння материка.	Робота в парі/ групі. Порівняння географічного положення Північної і Південної Америки. Робота з інформацією. Географічне положення та різноманітність природних умов різних територій материка.

Арктичний архіпелаг; півострови: Лабрадор, Флорида, Каліфорнія, Аляска, Юкатан відповідно до навчального завдання; - <i>досліджує</i> географічне положення материка, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб географічне положення Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.		Створення картосхеми з маршрутами першовідкривачів та дослідників Північної Америки. <i>Робота в групі/ парі.</i> Фотоколаж-картосхема «Імена першовідкривачів та дослідників на карті Північної Америки» <i>Дослідження.</i> Уявна мандрівка вздовж берегової лінії материка. <i>Практична робота.</i> Характеристика географічного положення Північної Америки. <i>Встановлення взаємозв'язків і закономірностей.</i> Прогноз зміни географічного положення материка, згідно з теорією руху літосферних плит.
- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу рівнини: Центральні, Великі, Лаврентійська височина, Примексиканська низовина; гори: Кордильєри (г. Деналі), Скелясті, Аппалачі; Аппалацький вугільний басейн, нафтогазоносний басейн Мексиканської затоки відповідно до навчального завдання; - <i>досліджує</i> об'єкти рельєфу на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб тектонічну будову, рельєф та корисні копалини Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування родовищ корисних копалин, форм рельєфу; - <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Які особливості тектонічної будови та рельєфу Північної Америки. Рельєф та корисні копалини материка як результат взаємодії внутрішніх і зовнішніх сил.	<i>Робота з картою.</i> Характеризуємо рельєф материка. <i>Робота з інформацією.</i> Аналіз профілю рельєфу з допомогою фізичної карти. <i>Встановлення взаємозв'язків та закономірностей.</i> Порівняння гірських систем Кордильєр і Аппалачів. <i>Практична робота.</i> Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Північної Америки. <i>Дослідження.</i> Розроблення туристичного маршруту в одному з районів Кордильєр. <i>Робота в групі.</i> Віртуальна подорож вздовж паралелі 30° північної широти. Створення мультимедійної презентації подорожі.

- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу кліматичні пояси відповідно до навчального завдання; - <i>досліджує</i> кліматичні явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб клімат Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>порівнює</i> типи кліматів помірного поясу; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування кліматичних поясів на материку; - <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	У чому проявляються особливості клімату Північної Америки. Кліматичні пояси і типи клімату.	<i>Робота з картою.</i> Визначення за кліматичною картою кліматичних поясів Північної Америки. <i>Робота з інформацією.</i> Визначення найвологіших й найсухіших територій материка. <i>Дослідження.</i> Вплив на погодні умови областей високого і низького атмосферного тиску. <i>Робота у групі.</i> Прогноз змін, що відбулися б у кліматі Північної Америки, якщо б Кордильєри були розташовані на сході її території. Порівняння загальних рис клімату Північної і Південної Америки. <i>Встановлюємо взаємозв'язки та закономірності.</i> Континентальність клімату у міжгірських долинах Кордильєр. Робота з кліматограмами.
- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу річки: Міссісіпі, Маккензі, Юкон, Колорадо; водоспад Ніагарський; озера: Великі, Велике Солоне відповідно до навчального завдання; - <i>досліджує</i> водні об'єкти на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб внутрішні води Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>порівнює</i> режими річок басейнів трьох океанів; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування річкових басейнів та озерних улоговин; - <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Які води суходолу є у Північній Америці. Режим річок. Великі озера – унікальна природна система.	<i>Робота з інформацією.</i> Повідомлення про гідрологічний режим річки Міссісіпі. Висновок про конфігурацію басейнів річкового стоку на материку. Визначення чинників, що визначають висоту, ширину та форму водоспаду Вікторія. <i>Встановлення взаємозв'язків та закономірностей.</i> Формулювання причини різного режиму річок материка. <i>Дослідження.</i> Вплив клімату у різних частинах материка на характер течії та водний режим річок. <i>Робота в групі.</i> Створення рекламної листівки «Мандруємо річками та озерами Північної Америки». <i>Практична робота.</i> «Водні об'єкти Північної Америки».
- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу природні зони материка відповідно до навчального завдання;	У чому особливість розміщення природних зон на	<i>Робота з інформацією.</i> Приклади негативних наслідків на навколишнє середовище діяльності людини (посилення частоти стихійних явищ –

- досліджує природні комплекси, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб природу арктичних пустель, тундри, тайги, степів і прерій Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; - використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування природних зон на материку та розв'язання екологічних проблем;; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	рівнинах та вертикальних поясів у горах. Природні зони. Вертикальні пояси у горах	пилових бур, повеней і лісових пожеж) на материку. <i>Робота у групі.</i> Створення електронного фотоколажа природних зон Північної Америки. <i>Встановлення взаємозв'язків та закономірностей.</i> Порівняння висотної поясності у Андах і Кордильєрах. <i>Дослідження.</i> Створення навчального проекту на тему: «Амазонія – цілісний природний комплекс».
- знаходить і показує на картах різного відповідно до навчального завдання; - досліджує явища, пов'язані з розміщенням населення, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб особливості розміщення та життєдіяльності населення Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; - використовує інформацію про життєдіяльність населення Північної Америки для розв'язання екологічних проблем; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Що вплинуло на розміщення населення Північної Америки. Вплив природних чинників на заселення материка і розселення населення. Екологічні проблеми.	<i>Робота з інформацією.</i> Співставлення картосхеми густоти населення з фізичною картою материка та картою клімату атласу. <i>Встановлюємо взаємозв'язки та закономірності.</i> Вплив фізико-географічного положення країни на її економічний розвиток та на рівень життя населення. Приклади переваг та перешкод окремих чинників географічного положення на розвиток країни та життя населення. <i>Робота в групі.</i> Проєкт «Сучасне населення Північної Америки – це історичний наслідок змішання різних етносів». <i>Практична робота.</i> Характеристика розміщення населення Північної Америки
	Діагностична робота №6	
Тема 6. Євразія (11 год.)		
- знаходить і показує на картах різного масштабу моря: Північне, Балтійське, Чорне, Азовське, Баренцове, Східносибірське, Жовте, Японське, Берингове, Південнокитайське, Аравійське; затоки: Біскайська, Бенгальська, Перська; протоки: Босфор, Ла-Манш, острови:	Чому Євразію називають материком контрастів та рекордів Географічне положення. Берегова лінія.	<i>Робота з інформацією.</i> Складання таблиці «Моря, які омивають територію Євразії». <i>Дослідження.</i> Визначення характерних особливостей географічного положення Євразії за планом. Опис моря за малюнком.

Велика Британія, Ірландія, Ісландія, Нова Земля, Сахалін, Японські, Великі Зондські, Філіппінські, Шрі-Ланка, Тайвань; півострови: Балканський, Апеннінський, Піренейський, Скандинавський, Таймир, Чукотський, Камчатка, Корея, Індокитай, Малакка, Індостан, Аравійський, Мала Азія відповідно до навчального завдання; - досліджує об'єкти географічного положення на материку, використовуючи тематичні карти, зокрема й цифрові; - характеризує з допомогою вчителя географічне положення Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; - використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування родовищ корисних копалин, рельєфу, зональних і азональних природних комплексів на материку; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.		<i>Робота в групі.</i>Робота з твердженнями. Визначення географічних об'єктів, що відділяють Євразію від Африки та Північної Америки <i>Встановлення закономірностей.</i> Вплив географічного положення на природу материка на основі визначених рис. <i>Практична робота.</i>Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Євразії. Визначення координат крайніх точок материка.
- знаходить і показує на картах різного масштабу рівнини: Східноєвропейська, Західносибірська, Велика Китайська, Середньодунайська, Індо-Гангська, Месопотамська низовини, плоскогір'я Декан, Середньосибірське, Казахський дрібносопковик; гори: Піренеї, Альпи, Апенніни, Скандинавські, Уральські, Кавказ, Тянь-Шань, Гімалаї (г. Джомолунгма); нагір'я: Тибет, Іранське; вулкани: Гекла, Везувій, Фудзіяма відповідно до навчального завдання; - досліджує форми рельєфу на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - характеризує тектонічну будову та рельєф материка, використовуючи відповідну наукову термінологію;	Чому рельєф Євразії відзначається таким різноманіттям Тектонічна будова. Сучасні тектонічні процеси. Рельєф.	<i>Робота з інформацією.</i> «Мандрівка» фізичною картою Євразії: найвищі гірські системи Євразії. <i>Встановлення закономірностей.</i>Відповідність форм рельєфу тектонічним структурам. <i>Робота в групі.</i>Створення таблиці на відповідністьформи рельєфу молодим платформам. Створення послідовності розміщення гірських систем Альпійсько-Гімалайського поясу.<i>Практична робота.</i> Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів рельєфу Євразії.

- <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження.		
- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу нафтогазоносні басейни Перської затоки, Північного моря відповідно до навчального завдання; - <i>досліджує</i> родовища корисних копалин на материку, використовуючи тематичні карти, зокрема й цифрові; - <i>характеризує</i> родовища корисних копалин Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування родовищ корисних копалин, рельєфу на материку; - <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; - <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Чому в Євразії є всі види корисних копалин Геологічна будова. Корисні копалини.	<i>Робота з інформацією.</i> Вправа на за встановлення закономірностей залягання корисних копалин на материку Євразія. <i>Робота в групі.</i> Встановлення за картосхемою корисних копалин закономірностей у їх розміщенні. Пошук на тектонічній карті Євразії родовищ паливних копалин, про які є опис. <i>Дослідження.</i> Чи може бути зв'язок між назвою гір та видобутком корисних копалин на цій території? Походження та умови утворення алмазів. Дослідження на карті Євразії родовищ дорогоцінного каміння на території Євразії.
- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу кліматичні пояси відповідно до навчального завдання; - <i>досліджує</i> кліматичні явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя клімат Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Чому Євразія – материк кліматичних контрастів Загальні риси клімату. Кліматичні пояси.	<i>Робота з картою.</i> Аналіз за кліматичною картою Євразії ходу температури повітря на материку влітку та взимку. <i>Робота з інформацією.</i> Схема напрямку руху повітряних мас влітку та взимку. Які вітри впливають на формування клімату Євразії? <i>Дослідження.</i> Зміна кількості опадів в Євразії вздовж паралелі 50° пн. ш. через кожні 30° довготи. <i>Встановлення закономірностей.</i> Пояснення причини змін температури та опадів на материку. Пояснення механізму утворення мусонів. <i>Практична робота.</i> Нанесення на контурну карту напрямків постійних та сезонних вітрів, що

		впливають на клімат Євразії. «Азіатський мінімум» та «Азіатський максимум». <i>Дослідження.</i> Визначення за кліматичною картою кількості опадів щорічно біля підніжжя південних схилів Гімалаїв. <i>Робота в групі.</i> Визначення за картами атласу, які течії і яким чином впливають на клімат східного та південного узбережжя Євразії.
- <i>характеризує</i> з допомогою вчителя клімат Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>порівнює</i> типи клімату помірного поясу, пустелі тропічного й помірного поясів Євразії; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування кліматичних поясів; - <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Чому Євразію вважають музеєм кліматів Загальні риси клімату. Кліматичні пояси.	<i>Робота з картою.</i> Опис за кліматичною картою вітрів, що панують в арктичному кліматичному поясі. Визначення за картою визначте вітрів, що впливають на території помірного морського клімату Євразії? <i>Робота з інформацією.</i> Визначення за кліматограмами субарктичного поясу та режиму випадання опадів за сезонами у місті Оймякон. <i>Робота в групі.</i> Віртуальна «мандрівка» кліматичною картою визначення між якими широтами розміщений помірний пояс материка Євразії? Аналіз кліматограм. <i>Дослідження.</i> Причини порушення простягання тропічного поясу в Євразії. <i>Практична робота.</i> Визначення типів клімату в межах помірного кліматичного поясу Євразії за допомогою кліматограм. Визначення типів клімату за кліматограмами.
- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу річки: Рейн, Дунай, Дніпро, Волга, Об, Єнісей, Лена, Амур, Хуанхе, Янцзи, Меконг, Ганг, Інд, Євфрат, Тигр; озера: Каспійське, Женевське, Світязь, Ладозьке, Байкал, Мертве море відповідно до навчального завдання;	Чому внутрішні води Євразії відзначаються багатством і різноманітністю Води суходолу. Найбільші річкові системи. Озера, Багаторічна мерзлота.	<i>Робота з інформацією.</i> Побудова порівняльної діаграми довжин найбільших річок Євразії в масштабі «в 1 см – 500 км». Знаходження на карті озер, показаних на фото. <i>Робота в групі.</i> Нерівномірний розподіл водойм і запасів прісної води на материку.

- досліджує водні об'єкти на материку, використовуючи тематичні карти, зокрема й цифрові; - характеризує внутрішні води, Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії		Як напрям течії річок пов'язаний із льодовими заторами та щорічними повеннями, які завдають шкоди та незручностей населенню прибережних територій? <i>Дослідження.</i> Найбільші річки материка, що належать до басейнів різних океанів. <i>Встановлення закономірностей.</i> Порівняльна характеристика річок басейнів Атлантичного, Північного Льодовитого, Тихого океанів за переважаючими джерелами живлення та режимом. <i>Практична робота.</i> Позначення на контурній карті назв основних водних об'єктів Євразії
- знаходить і показує на картах різного масштабу природні зони відповідно до навчального завдання; - досліджує природні зони на материку, використовуючи тематичні карти, зокрема й цифрові; - порівнює природні зони Євразії; - використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування зональних і азональних природних комплексів на материку; - бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Як змінюються природні зони на території Євразії Широтна зональність. Природні зони та висотні пояси	<i>Робота з інформацією.</i> Встановлення відповідностей між природними зонами Євразії та типовими для них ґрунтами. <i>Встановлення закономірностей.</i> Визначення за картами атласу закономірностей зміни природних зон Євразії з півночі на південь. <i>Робота в групі.</i> Чинники формування ґрунтів у різних природних комплексах. Пристосування живих організмів до життя в суворих умовах. Чому в лісотундрі ростуть карликові дерева? Як пристосовані тварини до зміни пір року? <i>Дослідження.</i> Особливості природи лісів помірного поясу Євразії. Порівняння лісової природної зони за площею і розміщенням з лісовими зонами Північної Америки. Дослідження чинників утворення рослинної маси та родючості ґрунтів у різних природних комплексах.
- досліджує природні зони на материку, використовуючи тематичні карти, зокрема й цифрові; - характеризує природні зони Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію;	Які природні зони розташовані в південній частині Євразії Природна зональність.	<i>Робота з інформацією.</i> Встановлення за картою природних зон розміщення зон твердолистих і мусонних лісів на території Євразії. <i>Робота з картами.</i> Пояснення за картами закономірностей поширення природних зон.

- <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування зональних і аональних природних комплексів на материку; - <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; - <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.		<i>Встановлення закономірностей.</i> Пояснення чинників розміщення пустель в Євразії та в Північній Америці. <i>Дослідження.</i> Встановлення типу зовнішніх процесів, що спричиняють утворення адирів, шорів, такирів у Євразії. Відмінності пустель помірного і тропічного кліматичних поясів Євразії. <i>Робота в групі.</i> Схеми висотних поясів Альп та Гімалаїв.
- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу природні зони Євразії та Північної Америки відповідно до навчального завдання; - <i>досліджує</i> природні комплекси на материках, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - <i>характеризує</i> природні зони Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; - <i>порівнює</i> природні зони Євразії й Північної Америки; - <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; - <i>бере</i> активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Урок-практикум «У чому подібність і відмінність природних комплексів Євразії та Північної Америки» Подібність і відмінність природних комплексів Євразії та Північної Америки.	<i>Практична робота.</i> Подібність і відмінність природних комплексів Євразії та Північної Америки
- <i>знаходить і показує</i> на картах різного масштабу приклади країн Євразії відповідно до навчального завдання; - <i>досліджує</i> особливості розміщення населення на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя етнічний склад населення материка, використовуючи відповідну наукову термінологію;	Як відбувалося розселення населення на материку Розселення населення на материку. Країни. Основні екологічні проблеми.	<i>Робота з картами.</i> Визначення регіонів Євразії. <i>Робота з інформацією.</i> Етноси Європи та Азії. <i>Дослідження.</i> Створюємо родовідне дерево. Розміщення на ньому групи індо-європейської мовної сім'ї та народи, які до неї належать. <i>Дослідження.</i> Мовні сім'ї, поширені на материку. <i>Робота в групі.</i> Політична карта Євразії. <i>Практична робота.</i> Створюємо карту екологічних проблем материка.

- бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.		
	Діагностична робота №7	
РОЗДІЛ IV. ПРИРОДА ОКЕАНІВ (5 год)		
Тема 1. Океани полярних широт (2 год)		
-бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; -використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми; -характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океану, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Які особливості природи Північного Льодовитого океану Географічне положення. Історія відкриття. Подвійний рельєф.	У групі опис географічного положення океану. <i>Робота з інформацією:</i> нанесення на контурну карту шельфові моря. Встановлення закономірностей впливу географічного положення на природу океану і прибережних територій сусідніх материків. <i>Робота з картами атласу.</i> Приклади, які доводять вплив океанічних течій на клімат Північного Льодовитого океану. <i>Розв'язуємо проблему.</i> Чому перенесення льоду в інші океани ускладнено? <i>З'ясування чинників,</i> які є причиною того, що деякі порти, які розміщені на узбережжях океану, не замерзають навіть взимку. <i>Робота в групі (парі)</i> Які глобальні зміни клімату можуть викликати зміни у природі Північного Льодовитого океану? Які способи раціонального використання природи Північного Льодовитого океану ви можете порекомендувати?
-бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; -створює самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; -використовує самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми; - знаходить і показує на картах різномасштабу: течію: Західних вітрів;	Як з'явився на картах п'ятий океан Антарктичний клімат. Водні ресурси. Унікальність природи антарктичних пустель та антарктичних оазисів. Наукові дослідження в Антарктиці	У групі обговорення проблеми: Як глобальна зміна клімату може вплинути на природу Південного океану? <i>Практична робота:</i> Порівняльна характеристика Північного Льодовитого і Південного океанів. Підготовка повідомлення (презентацію, буклет) про тваринний світ Південного океану. <i>Складання лоції</i> Південного океану

-характеризує з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океану, використовуючи відповідну наукову термінологію.		
Тема 2. Тихий океан. Атлантичний океан. Індійський океан. (3 год)		
Учень/учениця: -<i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; -<i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; -<i>презентує</i> приклади власного досвіду; -<i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми; - <i>знаходить і показує</i> на картах різномасштабу: течії: Північна та Південна Пасатна, Куросіо, Каліфорнійська, Перуанська, Північнотихоокеанська, Східноавстралійська; <i>острови</i>: Нова Зеландія, Нова Гвінея, Гавайські, Маріанські; - <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океанів, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Чим знаменитий Тихий океан. Географічне положення та його вплив на освоєння океану. Моря. Освоєння ресурсів шельфу. Сучасні тектонічні процеси в межах Серединно-Атлантичного хребта. Острови в океані, їх походження. Природні ресурси, особливості їх освоєння. Виснаження біологічних ресурсів. Екологічні проблеми	<i>Робота з картою.</i> Знаходження найглибших жолобів на карті навчального атласу. <i>Дослідження:</i> Як змінюється органічний світ Тихого океану залежно від кліматичного поясу. <i>Практична робота.</i> Позначення на контурній карті географічних об'єктів і течій Тихого океану
Учень/учениця: -<i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; -<i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; -<i>презентує</i> приклади власного досвіду; -<i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої	Які таємниці приховує Атлантичний океан Географічне положення та його вплив на освоєння океану. Моря. Освоєння ресурсів шельфу. Сучасні тектонічні процеси в межах Серединно-Атлантичного хребта. Острови в океані, їх походження. Природні ресурси, особливості їх освоєння.	<i>Дослідження</i> назви океану <i>Робота у групі.</i> Ознайомлення з історією дослідження Атлантичного океану. Складання таблиці. <i>Робота з тектонічною картою</i> дня океану. <i>Робота з інформацією.</i> Чому в Атлантичному океані практично відсутні глибоководні жолоби. <i>Робота з кліматичною картою</i> океану. <i>Робота у групі.</i> Визначте за картою атласу райони, де виникають тумани.

життєвої проблеми; <i>-знаходить і показує</i> на картах різномасштабу: течії: Гольфстрім, Північноатлантична, Канарська, Лабрадорська, Бразильська, Бенгальська; острів : Ісландія; <i>- характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океанів, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Виснаження біологічних ресурсів. Екологічні проблеми	Дослідження: Як океан впливає на клімат материків, береги яких він омиває. <i>Дослідження.</i> Чим можна пояснити велику кількість морських шляхів в Атлантичному океані у порівнянні з Тихим океаном? <i>Розв'язання проблеми.</i> Чи можна на дні океанів ховати відходи господарської діяльності людей? Чим вони небезпечні? <i>Розв'язання проблеми.</i> З'ясування відмінностей у солоності води Тихого і Атлантичного океанів. <i>Практична робота.</i> Порівняння географічного положення Атлантичного океану з положенням Тихого океану, використовуючи карти атласу.
Учень/учениця: <i>-створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>-бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>-презентує</i> приклади власного досвіду; <i>-використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми; <i>- знаходить і показує</i> на картах різномасштабу: течії: Мадагаскарська, Мусонна, Західноавстралійська; <i>- характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океанів, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Які особливості природи Індійського океану Географічне положення та його вплив на освоєння океану. Рельєф дна. Острови в океані, їх походження. Океанія. Природні ресурси, особливості їх освоєння. Виснаження біологічних ресурсів. Екологічні проблеми	<i>Дослідження</i> походження назви Індійського океану. Робота з картами атласу. Нанесення номенклатури на контурну карту. <i>Дослідження.</i> Визначення протяжності Індійського океану по 10° пд. ш. і 60° сх. д. <i>Робота з інформацією.</i> «Дослідження Індійського океану». Визначення за картою кліматичних поясів Індійського океану. Як течії впливають на клімат океану, прибережних територій, температуру і солоність води. <i>Підготовка повідомлень</i> про океанічних тварин (на вибір) <i>Розв'язання проблеми:</i> До яких наслідків це може призвести нафтове забруднення Індійського океану?
Розділ V. Узагальнення (2 год)		
Учень/учениця:	Природні чинники у формуванні людської	Проектна діяльність: Розселення людей і розвиток цивілізації. Ідеальний континент

- <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; - <i>береактивну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; - <i>презентує</i> приклади власного досвіду; - <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми.	цивілізації Культурні цивілізації. Етноси і людської цивілізації. Культурні цивілізації. Етноси.	
	Діагностична робота №8	
Резервний час 2 години		